

vindes saa Tid til gjennem en rolig Overveielse at kunne komme til den videre Udvikling, der er nodvendig.

Jeg kan ikke slutte mit Foredrag uden i Anledning af en Yttring fra det ærede 1ste Kjøbenhavnste Medlem (Madvig) at omtale de Bornholmste Forhold. Den ærede Rigsdagsmand sagde, saavidt jeg opfattede ham, at der ikke nu kunde være Tale om at anerkjende Pastor Traandberg — jeg kan vel gjerne nævne hans Navn — som en af Folketirkens Præster, og at man dog ikke udtrykkeligt skulde aabne Veien for ham, der selv erkjender at have feilet saa stærkt, til atter at blive Lærer i Kirken. Jeg har misbilliget hans Udtrædelse, og det var netop Hensynet til ham, der udgjorde en af de Grunde, som bevægede mig til i sin Tid at stemme imod det Lovforslag, der dengang forelaa i Landstinget. Men jeg kan dog ikke Andet end henlede Opmærksomheden paa, at naar denne Mand, som offentligt og paa en saa høitidelig Maade er traadt ud af Folketirken, nu offentligt erkjender, at han dengang tog feil, og at han angrev det Skridt, som han dengang foretog, da har han derved, saa forekommer det idetmindste mig, vist en saa stor Dybtidighed, at der nu vel kan være Anledning til igjen at optage ham som Præst i Folketirken. Forlanger Kultusministeren en yderligere Erklæring af ham, vil han vistnok ogsaa være villig til at give den. Der hører Meget til, for at man skal erkjende sine Feil; der hører alle-rede Meget til for at erkjende sine Feil overfor en af sine Venner, og der hører derfor et stort Mod til for at erkjende dem overfor hele Verden. Den omtalte Mand har faaet min Høilagtelse for det Mod, som han har vist, ved offentligt at erkjende, at han dengang tog feil.

Jeg vil hermed anbefale det Forslag, som ligger for fra det ærede Mindretal i Udvalget, og ret indstændigt bede det høie Thing om at stemme for det.

Brog: Derksom der havde foreligget et Tillæg til Loven om Sognebaandsløsning, saaledes som man af Ordene i Lovforslagets Titel kunde vente, og som enten gik ud paa at ophøje den kongelige Anordning af 4de April 1862 til Lov eller paa at udvide Retten

til at knytte Sogneforbindelser til saadanne af Folketirkens Geistlige, hvem det endnu ikke er tilladt at danne nogen Menighed, saasom Cappellaner og ordinerede Catecheter, saa vilde jeg, skjøndt jeg visseelig ønsker, at Rigsdagen ikke maatte give nogle i Kirkens Organisation indgribende Love, før Grundlovens Østteparagraf: „Folketirkens Forsatning ordnes ved Lov“ havde fundet sin Opfyldelse, dog ikke have nægtet et saadant lille Tillæg min Stemme, naar det var fremskommet her; men det Lovudkast, vi her have for os, indeholder, saaledes som det allerede er paavist, noget langt Andet og mere dybt i Kirkens Organisation indgribende Foranstaltninger, saa at der endogsaa idag foreligger et Forslag til at forandre den Titel, hvorunder det først indkom i Rigsdagen, nemlig „Tillæg til Lov om Sognebaandets Løsning“.

Man er gaaet ud fra Klager over den Død og Kulde, over de Mangler og de Brøst, som findes i Folketirken. Skjøndt jeg vel ikke kan see Sagen fra en saa pessimistisk Side som en af de ærede Talere, som især har fremhævet dette, saa være det dog langt fra mig som en af Kirkens ringeste Tjenere at nægte, at der er en stor Trang til en Forbedring, at der er mange af Folketirkens Lærere, der ikke med det Liv, den Kraft og den Styrke, som de skulde vise, opfylde deres Gjering; ja, jeg vil endogsaa gaae videre og sige, at der er Ingen af dem, som er uden Brøst og Mangel. Disse Klager ere gamle; de ere saa gamle som Kirken selv paa Jorden, og disse Klager ville visseelig vedblive, og dersom Nogen meente, at de kunde afhjælpes ved en saadan Foranstaltning som den, der her foreslaaes, eller ved nogen anden, saa vilde han gjøre sig skyldig i den Feil at forvekle Kirken i sin Fuldbendelse med Kirken i sin timelige Udvikling paa Jorden under de historiske Bestingelser. Der vil altid blive Feil, altid blive Mangler, indtil den Fuldbendelse kommer, hvortil den Mand, som kalder, samler, ophlyser og helliger, leder Kirken. Men dersom vi af denne Betragtning vilde tage Anledning til at sige: Ja, saa kan jo Kirkebestyrelsen lægge Hænderne i Skjød, saa behøve vi jo ikke at foretage Noget, saa vilde dette paa den anden